

INTRAREA ROMÂNIEI ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL VĂZUTĂ DE CONTEMPORANI

CRISTIAN ANDREI SCĂICEANU

cristianscaiceanu@gmail.com

Muzeul Băncii Naționale a României – București

THE ENTRY OF ROMANIA IN THE FIRST WORLD WAR SEEN BY CONTEMPORARIES

ABSTRACT

By way of private correspondence, the article presents personal opinions of regular people regarding the evolution of state of affairs in Romania during its neutrality (1914-1916). From the letters' texts one can see that the great ideas used by politicians, assumed by journalists, are not to be found among the preoccupations of regular people. The perspective of war emerges gradually in people's conscience and it always is filtered by personal interests, as one might expect. The consequences of Romania's declaration of war of 14 August 1916, which were grasped by eye witnesses and written in letters, represent true period "photographs".

Keywords: World War I, correspondence, the Triple Entente, patriotism, armed forces.

La scurt timp de la declanșarea Primului Război Mondial, în iulie 1914, România și-a declarat neutralitatea. Hotărârea a fost luată în Consiliul de Coroană desfășurat la 21 iulie 1914 în vechea sală de muzică a Castelului Peleş¹. Contextul militar și geopolitic al epocii, precum și interesele României, nu permiteau menținerea unei neutralități permanente. Toată lumea era conștientă că a fost vorba doar despre o amânare a intrării în război. Se punea doar întrebarea când vom intra în război și, mai ales, de partea cui. În acest sens, presiunile asupra României, exercitate atât de Antantă cât și de Puterile Centrale, au fost puternice. Pe plan

¹ Printre istoricii români exista o confuzie privind încăperea în care a avut loc Consiliul de Coroană din 1914. Recent, s-a demonstrat că vechea sală de muzică a castelului a găzduit în iulie 1914 evenimentul (Macrina Oproiu, *Consiliul de Coroană din 3 august 1914. 100 de ani de la neutralitate*, în „Consiliul de Coroană. 100 de ani de la neutralitate”, Muzeul Național Peleş, 2014).

intern, subiectul a devenit unul de interes general și la ordinea zilei. Mărturie a acestei stări de fapt stau documentele de arhivă care ilustrează eforturile diplomațiilor străine de atragere a României în război, precum și presa vremii, în care regăsim luările de poziții ale politicianilor și articolele jurnaliștilor. În final, Consiliul de Coroană din 14 august 1916, desfășurat la Palatul Cotroceni, a hotărât intrarea României în război de partea Antantei. Trebuie să precizăm, însă, că această hotărâre a avut un caracter formal, deoarece decizia de intrare în război fusese luată de guvernul condus de Ion I. C. Brătianu încă din 4 august 1916, dată când a semnat alianța cu Antanta. Reprezentantul diplomatic al României la Viena a primit declarația de război adresată Austro-Ungariei cu instrucțiuni să o prezinte în mod oficial guvernului chezaro-crăiesc în seara zilei de 14 august.

Neutralitatea României între 1914 și 1916 este un subiect des abordat de istoriografia românească, fiindu-i consacrate numeroase articole, studii și volume². Împlinirea în acest an a 100 de ani de la declanșarea Marelui Război a prilejuit o serie de manifestări muzeografice în întreaga țară³. Dacă, așa cum am arătat pe scurt mai sus, documentele oficiale și cele publice au fost atent analizate, interpretate sau reinterpretate, în cele ce urmează ne vom îndrepta atenția asupra unui aspect mai puțin prezent în cercetările întreprinse asupra perioadei neutralității. Este vorba despre impresiile oamenilor de rând, obișnuiți, așa cum au fost ele consemnate în câteva corespondențe private pe care le-am avut la dispoziție. Valoarea documentară a acestor însemnări este dată tocmai de caracterul lor privat, nefiind scrise cu intenția de influența pe cineva și neavând un anume scop. Sunt pur și simplu impresiile unor oameni obișnuiți care au redat atmosfera evenimentelor trăite așa cum au perceput-o ei.

Cu toate că ostilitățile militare se desfășurau la granița de vest a României, războiul părea un lucru îndepărtat pentru mulți dintre locuitorii țării. Chiar oamenii cu pregătire superioară nu conștientizau suficient efectele unui conflict militar și priveau, cu detașare chiar, pregătirile militare care se desfășurau chiar sub ochii lor. Iată cum descrie o tânără domnișoară exercițiile militare care aveau loc în poligonul de la Dadilov⁴ în februarie 1915: „*Noutatea zilei este că în satul din*

² Dintre ultimele lucrări dedicate acestui subiect, amintim Lucian Boia, *Primul Război Mondial. Controverse, paradoxuri, reinterpretări*, Editura Humanitas, București, 2014, care, așa cum spune autorul, propune o „reelaborare istoriografică”.

³ Menționăm în acest sens expozițiile: „Marele Război. Neutralitatea 1914/1916”, organizată de Muzeul Național de Istorie a României, „Consiliul de Coroană din 1914. 100 de ani de la neutralitatea României”, organizată de Muzeul Național Peleş și „100 de ani de la declanșarea Primului Război Mondial”, organizată de Muzeul Țării Făgărașului „Valer Literat” din Făgăraș, în colaborare cu Muzeul Băncii Naționale a României.

⁴ După Războiul de Independență, în comuna Dadilov, situată între București și Giurgiu, în apropierea mănăstirii Comana, a fost amenajat un teren pentru exerciții militare, care în

apropiere a cantonat de 3 zile un reg[iment] de artilerie din care face parte și fratele meu. El a venit pe la noi și mi-a spus că ei stau aici 10 zile, până sâmbăta viitoare, 28. II, și nu crede să poată până atunci obține vreo învoire. Dimineața și după amiaza, de la 7 dim[ineata] la 11,1/2 și de la 2-6 p.m. se văd pe câmp stând la pândă; bietul inamic... de-ar ști ce-l așteaptă! Suferința în comun și ambițiunea personală îl face să îndure totul cu suflet egal!?” (Fig. 1 și 2). Candoarea descrierii demonstrează cât de departe era ideea de război pentru tânăra expeditoare a corespondenței.

La 7 mai 1916, un sergent dintr-o unitate militară cantonată la Constanța îi scria unui alt militar din Regimentul 11 Roșiori, aflat la Tecuci; „(...) tu ce mai faci și cum îți mai merge serviciul, a deconcentrat contingentul 1912, la noi e vorba să le dea drumul până la noi ordine. Iar călărași[lor] cu schimbul le-a dat drumul la toți 45 de zile. Ați fost de Sft. Gheorghe acasă ?” (Fig. 3 și 4). Constatăm din cele scrise o stare de relaxare. Autorul lor nu intuia că era liniștea de dinaintea furtunii sau poate că nu voia să se gândească la o astfel de posibilitate. Permișiile și învoirile acordate trebuie interpretate și ca măsuri de sprijinire a lucrărilor agricole, fiind de fapt, în contextul epocii, pregătiri de război.

Consiliul de Coroană care a avut loc pe 14 august 1916 la Palatul Cotroceni a stabilit intrarea României în război de partea Antantei. Câteva corespondențe, scrise în zilele de 14 și 15 august 1916, ne aduc informații prețioase privind starea de spirit a populației în ultima zi de pace și prima zi de război.

Sublocotenentul Alexandru Negulescu din Regimentul 82 Infanterie scria la 14 august 1916 din comuna Găuriciu⁵: „Află că eu am ajuns sănătos și [o] duc bine instalându-mă în noua locuință. Așteptăm mobilizarea și suntem gata de a merge în Bulgaria” (Fig. 5 și 6). Se pare că ofițerul spera la o reeditare a campaniei din 1913, când armata română a participat la cel de al Doilea Război Balcanic, dar nu a fost implicată în lupte⁶. Și pentru el războiul, cu toate grozăviile lui, era încă

timp a devenit al doilea mare poligon militar al României, după cel de la Cincu. După 1990 poligonul a fost desființat. În perioada Primului Război Mondial este menționată și existența unui aerodrom militar la Dadilov. Gara din apropierea comunei se numea Mihai Bravu și în timp numele localității a devenit Mihai Bravu Dadilov.

⁵ Sat situat în câmpia Burnazului. Prin Decretul Consiliului de Stat nr. 799 din 1964, privind schimbarea denumirii unor localități, numele comunei a devenit Izvoarele. Astăzi face parte din județul Teleorman. Locuitorii vorbesc o bulgară arhaică, amestecată cu cuvinte românești și sârbești. Originea lor etnică nu este stabilită, unele izvoare indicând întemeierea localității de către familii de sârbi, iar tradiția locală atestă o puternică prezență bulgărească. Regăsim și aici o mai veche confuzie care se face între sârbi și bulgari.

⁶ În 2013, când s-au împlinit 100 de ani de la al Doilea Război Balcanic, au fost publicate mai multe lucrări cu valoroase contribuții documentare referitoare la acest război. Dintre acestea menționăm catalogul expoziției „1913. Al Doilea Război Balcanic și Pacea de la București”, organizată de Muzeul Național de Istorie a României, precum și Virgil Coman

departe, căci mai departe scria: „*Scrieți-mi și mie ce se mai întâmplă pe la București*”. Nu uita să transmită destinatarilor urările cu ocazia Sf. Maria: „*Felicitări pentru ziua onomastică. Spor și berechet*”.

Un alt militar, locotenentul Victor Ștefănescu din Regimentul 63 Infanterie, cantonat la Siliștriu, scria în aceeași zi de 14 august: „*După cum știți sunt de la 16 iunie concentrat; până la 1 august am mai mers câteva ore duminică acasă, dar de atunci nu mai avem voie. Suntem în așteptarea evenimentelor care cred că vor lua o formă mai acută în urma Consiliului de Coroană de azi. Porumbul meu de la Perișoru s-o fi predat? Nu mai știu nimic de rostul lui. Din cauza cenzurii nu pot scrie nimic. Să dea Dumnezeu să ne aibă în Sfânta lui pază și să ne vedem sănătoși*” (Fig. 7 și 8). Foarte atent cu respectarea regulilor impuse de cenzură pentru redactarea corespondențelor, locotenentul este cel care-și cenzurează, în calitate de comandant de companie, propria carte poștală. Grijiile pentru strângerea recoltei erau împletite cu cele privind incertitudinile viitorului.

Anunțul privind intrarea României în război i-a surprins pe unii plecați în alte orașe. Grăbindu-se să revină acasă au luat în mod abrupt contact cu primele efecte ale războiului, constatând că o călătorie cu trenul nu mai este un lucru așa de simplu ca înainte. Astfel, situația din gara Craiova este descrisă foarte sugestiv de un călător: „*E trenul întârziat o oră și 30 de minute. Enervat peste fire, nu-mi găsesc astâmpăr o clipă. De la noapte se întrerupe orice circulație spre Tr. Severin, așa că a fost admirabil că m-am hotărât să plec mai degrabă. E o aglomerație și un zgomot infernal. Se simte în aer că are să fie*” (Fig. 9).

Și la Constanța situația era similară. Iată ce scria, pe 15 august, în prima zi de război, un bucureștean: „*Eu am voit să plec însă nu am putut din cauza aglomerației. Azi însă, s-au contramandat toate trenurile civile, deci numai militare circulă. M-am dus la poștă ieri dimineață să telefonez și mi s-a spus că e întrerupt firul, deci orice mijloc de comunicare a fost imposibil. Cu primul tren ce va fi voi căuta să plec de aici. Izidor, Buby și Loly desigur că au plecat fără să-i pot vedea. Dar a rămas foarte multă lume aici, din cauza asta oameni... cu situațiuni m... mari. Sunt foarte îngrijorat de mama și Baba. V-am rugat să scrieți și de la nimeni nu am primit nimic. Ieri pe la 10 seara au sunat clopotele*” (Fig. 10 și 11).

Referiri la război apar și în corespondențele trimise din străinătate unor destinatari din România. Franța, mizând pe afinitățile existente, spera că România

et alii, *Campania militară a României din 1913. O istorie în imagini, documente și mărturii de epocă/Romania's military campaign in 1913. A history in images, documents and epoch testimonials*, Editura Etnologică, București, 2013, lucrare foarte utilă prin ineditul documentelor publicate; pentru impresiile militarilor români participanți la campania din 1913 vezi și Cristian Scăiceanu, *Holera, inamicul campaniei din 1913*, în „Muzeul Național”, vol. XXIV, 2012, pp. 203-212.

se va alătura cât de curând luptei împotriva Puterilor Centrale. Iată cum era privită România în 1914 din perspectiva franceză: „*Mon cher ami, Je suis avec la passion les nouvelles de Roumanie. Tout le monde soit que la jour este proche où nos frères de race seront aussi nos frères d'armes, et que votre belle patrie sortira du gigantesque conflit agrandie du territoire que l'Autriche détient: Vous ferez là-bas le même devoir que j'accomplis ici: nos patries sœurs vont reconquérir l'intégrité de leur patrimoine national, et je vous serre la main en criant: vive la France et la Roumanie! Mes deux mains*” (Fig. 12 și 13).

Se impun câteva precizări legate de această carte poștală, pentru a înțelege mai bine contextul în care a fost scrisă. A fost expediată din Châlons sur Marne⁷ la scurt timp după bătălia de pe Marna⁸. Expeditorul este un locotent francez dintr-o unitate componentă a Armatei a 4-a franceze, de sub comanda generalului Langle de Carry, care la 20 noiembrie 1914 a fost decorat cu Marea Cruce a Legiunii de Onoare pentru victoria din bătălia de la Marna.

Ecourile intrării României în război de partea Antantei a avut rezonanțe puternice și în vestul Europei. Iată impresiile unui militar belgian: „*Je vous félicite pour le bel elan avec lequel votre pays est venu se ranger parmi les braves pour se battre avec nous tous pour la raison et la cause juste : Vive la Roumanie ! Vive les Alliés ! Mort aux Boches⁹ et leur acolytes !!!*” (sublinieri în text) (Fig. 14 și 15). Și în acest caz contextul istoric este foarte important pentru înțelegerea semnificațiilor cărții poștale. Ea a fost expediată la 1 septembrie 1916, după numai trei zile de la intrarea României în război. Expeditorul este un militar din mica armată belgiană, care, spre surpriza tuturor, a opus o neașteptată rezistență invaziei germane. Locul expedierii este orașul Ypres, un simbol al rezistenței, dar și al ororilor războiului¹⁰. Din 1915 locuitorii au părăsit orașul, din cauza bombardamentelor germane care

⁷ Localitatea și-a schimbat numele în 1995, devenind Châlons en Campagne; în timpul primei bătălii de pe Marna a fost ocupată, pentru scurt timp, de trupele germane, între 4 și 12 septembrie 1914, perioadă când au dispărut din pivnițele din zonă peste 50.000 de sticle de vin.

⁸ În această bătălie au fost angrenați peste 2 milioane de combatanți, din care aproximativ 500.000 au fost morți, răniți sau dispăruți. Este considerată una din cele mai mari bătălii ale Primului Război Mondial, supranumită și „miracolul de pe Marna”, care a oprit înaintarea germană spre Parisul aflat la numai 70 de km. Legat de această bătălie amintim inițiativa generalului Joseph Gallieni care a rechiziționat taxiurile pariziene pentru a trimite întăriri pe front, contribuind astfel substanțial la oprirea înaintării germane.

⁹ Termen peiorativ folosit în trecut în limba franceză pentru germani.

¹⁰ Orașul a fost timp de patru ani, din 1914 și până în 1918, scena unor sângeroase bătălii, fiind în permanență situat pe linia întâi a frontului. Din 1915 locuitorii civili au fost evacuați, localitatea fiind practic distrusă de bombardamentele inamicului, inclusiv partea medievală cu clădiri vechi de câteva secole. În 1917 aici s-a folosit pentru prima dată gazul de luptă, *iperita*, denumit astfel după locul unde a fost utilizat pentru prima dată.

au distrus în întregime localitatea. De altfel, chiar ilustrația cărții poștale sugerează acest lucru, prin imaginea ruinelor de pe strada Elwerdinghe.

Conținutul corespondențelor prezentate mai sus corespunde evoluției stării de spirit a populației referitoare la intrarea țării în război. În 1915 expeditoarea cărții poștale de la Dadilov descrie cu seninătate și chiar cu accente de amuzament pregătirile militare care se desfășurau la doi pași de ea. În primăvara anului 1916 mai existau speranțe de pace, așa cum se vede și din corespondența sergentului constănțean, dar apar și semne de îngrijorare privind evoluția situației în viitor. Din primăvară și până în vară lucrurile au evoluat rapid, situația se acutizase și Consiliul de Coroană din 14 august 1916 era un eveniment cu final așteptat. Încă înainte de anunțarea hotărârii Consiliului de Coroană militarul cantonat la Găuriciu scria că e gata de a pleca spre Bulgaria, iar cel din Silistra considera intrarea țării în război iminentă. Atmosfera din gări, după anunțarea declarației de război contra Austro-Ungariei, este surprinsă foarte bine de corespondențele – adevărate instantanee fotografice - expediate din Craiova și Constanța. Subliniem lipsa din corespondențele interne analizate a oricăror referințe la idealul național. Mesajul patriotic, atât de mult invocat în discursurile publice ale politicienilor și în paginile ziarelor. Găsim în schimb o descriere neutră a realității imediate, în cazurile civililor și expresia simțului datoriei la militari.

Sentimentul patriotic apare, exploziv chiar, în cele două cărți poștale, expediate din Franța și din Belgia. Cei doi expeditori, care trecuseră prin experiențe traumatizante – bătăliile de la Marna și Ypres - știau prea bine ce înseamnă războiul și-i îmbărbătau pe corespondenții lor din România, pentru clipele grele care vor veni, pentru că, zarurile fiind aruncate, numai astfel de sentimente patriotice pot menține moralul ridicat și pot asigura victoria.

Și din punct de vedere filatelic corespondențele analizate sunt specifice perioadei neutralității. Avem două cărți poștale închise (Fig. 1 și 5). Aceste două obiecte de corespondență au fost admise în sistemul poștal românesc între 1892 și 1922. Așa cum arată și numele, cartea poștală închisă era un formular poștal cu marcă fixă, o carte poștală dublă de fapt, care permitea, prin lipirea marginilor, închiderea corespondenței, devenind similară unui plic. Deschiderea ei se făcea prin ruperea marginilor, care erau perforate, ajutând astfel la detașarea lor în vederea deschiderii. Era un obiect de corespondență care combina simplitatea și avantajele practice ale unei cărți poștale obișnuite cu siguranța unui plic care ferește de ochi indiscreți conținutul său. Tariful poștal aplicat unor astfel de corespondențe era de 10 bani, mai mare decât cel aferent unei cărți poștale (5 bani), dar mai mic decât cel al unei scrisori (15 bani). Deși în nomenclatorul obiectelor de corespondență poștală cărțile poștale închise figurează până în 1922, începând chiar din timpul războiului utilizarea lor devine din ce în ce mai rară, iar după război

aproape dispar din traficul poștal. Sunt specifice epocii care a luat sfârșit odată cu începerea Primului Război Mondial.

Patru dintre cărțile poștale analizate sunt francate, pe lângă tariful poștal în vigoare, cu timbre de ajutor (Fig. 1, 5, 9 și 10). Celelalte două nu poartă timbru de ajutor pentru că expeditorii lor, fiind militari sub arme, erau scutiți de această taxă. Timbrele de ajutor reprezentau o taxă nepoștală, dar obligatorie, instituită în decembrie 1914, pentru strângerea de fonduri în folosul mobilizațiilor. A fost menținută până în 1920, când a fost transformată în taxa de asistență socială¹¹.

Imediat după intrarea țării în război, corespondențele poștale au fost supuse controlului cenzurii, materializat prin aplicarea pe obiectele de corespondență a unor ștampile de cenzură. Toate aceste ștampile de cenzură, aplicate în orașele reședință de județ – de la Dorohoi și până la Turnu Severin –, aveau un conținut și o formă unitară, dovadă a faptului că au fost proiectate, executate și distribuite în cadrul unui plan general, din timp, astfel încât la intrarea în război ele să devină operative. Exemplificăm cu ștampilele de cenzură ale județelor Constanța și Ialomița (Fig. 8 și 10). Menționăm că după începerea ostilităților corespondența militarilor era supusă unui control intern, în urma căruia corespondențele admise purtau o ștampilă care atesta acest fapt (Fig. 5 și 7).

Cartea poștală militară expediată din Franța nu ar fi trebuit să fie francată cu mărci poștale dacă ar fi fost trimisă printr-un oficiu poștal militar și ar fi avut atestarea faptului că expeditorul e militar. Cum nu s-a întâmplat acest lucru, a fost nevoie să fie francată ca și o corespondență civilă obișnuită (Fig. 12). În schimb, cartea poștală ilustrată trimisă de la Ypres, a fost expediată printr-un oficiu poștal militar și faptul că expeditorul era militar a fost atestat prin mențiunea *Armée Belge Franchise Militaire* (Fig. 15). Din acest motiv, expedierea ei a fost gratuită, nemaifiind nevoie de mărci poștale.

Nu ne putem hazarda să facem generalizări, să spunem că cele descrise în aceste puține cărți poștale reprezintă starea de spirit dominantă a populației României din perioada neutralității. Ne propunem doar să le consemnăm – așa cum au fost ele redată de niște oameni obișnuiți – și să atragem atenția asupra potențialului documentar al unor astfel de surse.

¹¹ Transformarea taxei de ajutor în taxa de asistență socială corespundea necesităților sociale ale momentului. Dacă în 1915-1916 era importantă susținerea celor care se pregăteau pentru război, după 1920 problemele sociale cauzate de război erau cele care trebuiau rezolvate.

Bibliografie

Lucian BOIA, *Primul Război Mondial. Controverse, paradoxuri, reinterpretări*, Editura Humanitas, București, 2014.

Virgil COMAN et alii, *Campania militară a României din 1913. O istorie în imagini, documente și mărturii de epocă/Romania's military campaign in 1913. A history in images, documents and epoch testimonials*, Editura Etnologică, București, 2013.

Macrina OPROIU, *Consiliul de Coroană din 3 august 1914. 100 de ani de la neutralitate*, în „Consiliul de Coroană. 100 de ani de la neutralitate”, Muzeul Național Peleş, 2014.

Cristian SCĂICEANU, *Holera, inamicul campaniei din 1913*, în „Muzeul Național”, vol. XXIV, 2012, pp. 203-212.

Lista ilustrațiilor

Fig. 1 – Carte poștală închisă, expediată prin oficiul poștal Mihai Bravu Dadilov.

Fig. 2 – Textul corespondenței expediate prin oficiul poștal Mihai Bravu Dadilov.

Fig. 3 – Carte poștală expediată din Constanța în mai 1916 – față.

Fig. 4 – Carte poștală expediată din Constanța în mai 1916 – verso.

Fig. 5 – Carte poștală închisă expediată din comuna Găuriciu.

Fig. 6 – Textul cărții poștale expediate din comuna Găuriciu.

Fig. 7 – Carte poștală expediată din Silistra – față.

Fig. 8 – Carte poștală expediată din Silistra – verso.

Fig. 9 – Carte poștală ilustrată expediată din gara Craiova – verso.

Fig. 10 – Carte poștală ilustrată expediată din Constanța – verso.

Fig. 11 – Carte poștală ilustrată expediată din Constanța.

Fig. 12 – Carte poștală militară franțuzească – față.

Fig. 13 – Carte poștală militară franțuzească – verso.

Fig. 14 – Carte poștală ilustrată expediată din Ypres – față.

Fig. 15 – Carte poștală ilustrată expediată din Ypres – verso.

Fig. 1

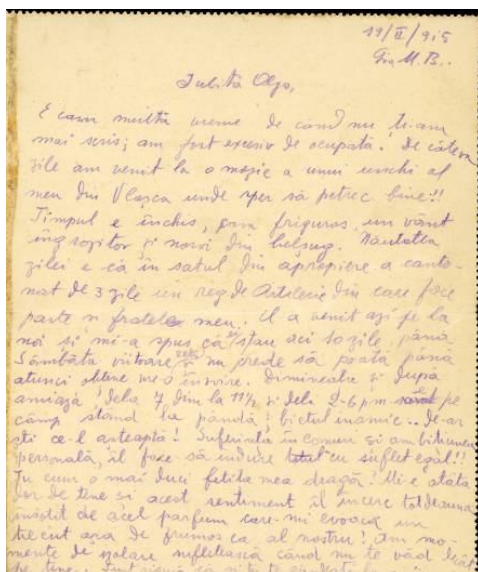

Fig. 2

Fig. 3

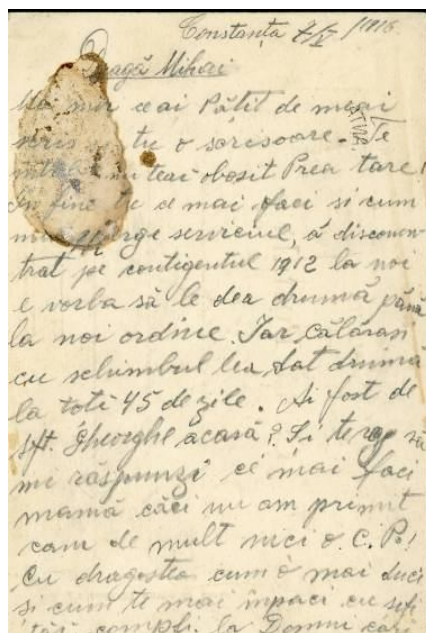

Fig. 4

Fig. 5

gărua nr. 916.

Doamnă Maria

afte ea cu am ajuns sănătoși și
 dau bine instalată într-o nouă locuință
 acceptăm mulțumirea și suntem gata
 de a merge în Bulgaria - Nu am altce
 ce să mi scrie de cât produse
 sănătății, transmiți-le lui Hănzărie
 Sănătatea de moară - Adresa mea este:
 Lt. Negulescu Alex. Compania 7-a
 Regimentul de Infanterie. Comuna Gărua
 Jud. Teleorman. Scriemi și mie
 ce să mai întâmplă pe la București
 Adia și va sta t. P.P.

Fig. 6

Fig. 7

Adresa: Sosea. Ștefanescu Victor
 Comandant. Compania 10 Reg. 63 Inf.
 Siliștea
 - Subito Ștefan Filipescu

Dupa cum știți sunt de la 16 zile
 concentrat, până la 1 August
 mai mare câte un ora ducându
 acasă; dar de atunci nu mai
 avem veșt.

Sunt în așteptarea evenimentelor
 care cred că vor lua formă
 mai acută și aceea considerăm
 de covârșitor de așteptare
 Porumbul meu de la Perişon 10
 și jredat? Numai știți nimic de
 rețutul lui - Din cauza căpuză
 nu pot scrie nimic.

Să dea Dumnezeu să se sfârșească
 partea și să ne vedem sănătoși.
 Pașă. Sosea. de un mare Ștefan Filipescu

Fig. 8

Fig. 9

Fig. 10

Fig. 11

Fig. 12

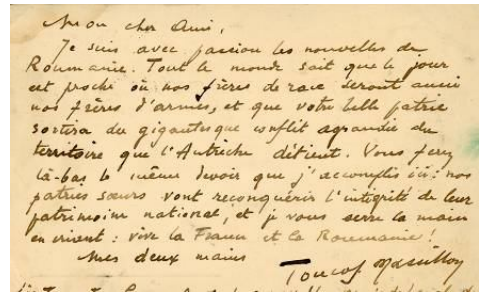

Fig. 13

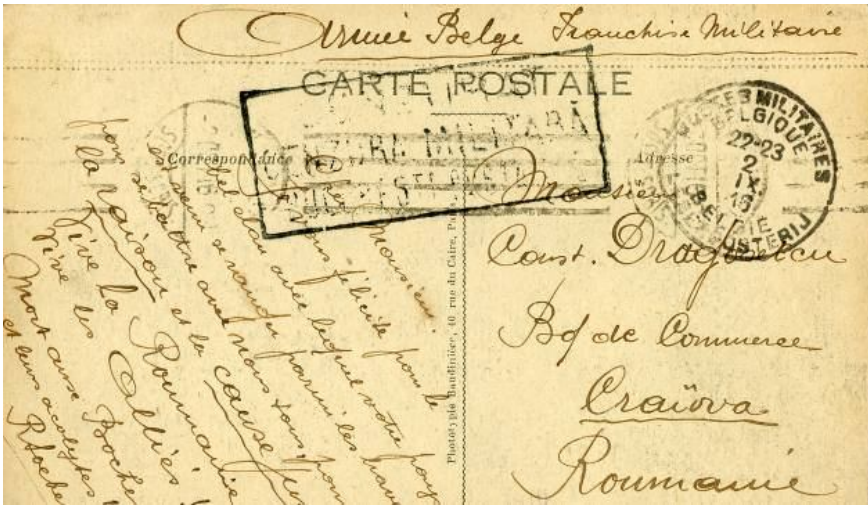

Fig. 14

Fig. 15